

KRACHTLIJNEN VAN HET OPVOEDINGSCONCEPT VOOR HET KATHOLIEK BASISONDERWIJS IN VLAANDEREN

In de context van een snel veranderende maatschappij wordt de katholieke basisschool uitgedaagd om haar identiteit te expliciteren en om zich steeds opnieuw in haar eigenheid te profileren. Te midden van een gesecculariseerde, pluralistische en multiculturele samenleving is het haar opdracht om trouw te blijven aan haar eigen katholieke identiteit. Maar tegelijk dient ze te groeien naar openheid in een mondiale wereld. Dit plaatst de school voor een aantal uitdagingen:

christelijke identiteit: verantwoordelijkheid/verbondenheid/vertrouwen/verwondering/vergeving/verdieping/vieren/...

*aanbod: totale persoon: hoofd, handen, hart
verticale en horizontale samenhang*

aanpak: geloof in uniek zijn en kunnen van elk kind; SAMEN leren, met geduld, begeleiden,...

zorg: zorg in de breedte; zorgverbreding indien nodig;

schoolorganisatie: samenwerking met betrokkenen en schoolpartners

Werken aan een schooleigen christelijke identiteit

De vraag is hier: "Wie zijn wij? Waar staan we voor? Wat zijn onze uitgangspunten?"

De katholieke basisschool stelt zich tot doel pedagogisch verantwoord onderwijs en kwaliteitsvolle opvoeding aan te bieden. Deze zijn geïnspireerd door het evangelie en de katholieke traditie als dienst van de kerkgemeenschap aan jonge kinderen.

De school ontwikkelt haar identiteit in een schoolklimaat dat getekend is door de promotie van de menselijke persoon in zijn volle waardigheid. Een persoon wordt echter maar zichzelf in verbondenheid met anderen en met de wereld. Menswording krijgt daarom gestalte in een drievoudige verbondenheid:

(1) met anderen (2) met de wereld (3) met zichzelf

In deze verbondenheid wordt God ervaren als dragende grond en krijgt de verbondenheid met het mysterie concreet gestalte. Vanuit deze verbondenheid met God durft de katholieke basisschool de toekomst hoopvol tegemoet zien en mag ze vertrouwen dat haar inspanningen niet op niets uitlopen.

Vanuit haar christelijk geïnspireerd mensbeeld geeft het team voorrang aan waarden als:

- de uniekheid van ieder menskind,
- de verantwoordelijkheid van ieder mens voor zijn handelen,
- verbondenheid en solidariteit met anderen,
- vertrouwen in het leven (hoop),
- genieten van en dankbaar zijn voor wat ons gegeven is,
- openheid, respect en zorg voor mens en natuur,
- verwondering door het gewone als ongewoon te ervaren,
- vergeving kunnen geven en ontvangen als herstel van verbondenheid,
- zorgzame nabijheid en troost voor mensen in moeilijke situaties,
- ...

Van de ouders wordt verwacht dat ze loyaal achter de identiteit van de school staan.

De schooleigen identiteit krijgt gestalte in:

- ❑ De **brede identiteit**: dat is de motivatie en de inspiratie achter onderwijskundige en organisatorische keuzes. Vb.: uniciteit van ieder kind – pedagogie van verbondenheid – pedagogie van de hoop...
- ❑ De **expliciete doorwerking van de identiteit**
 - De school geeft expliciet uitdrukking aan haar identiteit en profileert zich door een gevarieerd en zinvol aanbod van **pastorale activiteiten**. Daartoe nodigen we leerlingen regelmatig uit op activiteiten die gericht zijn op:
 - de ontmoeting van elkaar in verbondenheid;
 - de verdieping in de Blijde Boodschap;
 - de dienstbare en solidaire inzet voor anderen dichtbij en veraf;
 - het vieren van belangrijke gebeurtenissen in het leven op school, in verbondenheid met elkaar en (waar het kan) in verbondenheid met God.
 - De lessen godsdienst zijn een ondersteuning van de levensbeschouwelijke ontwikkeling van de kinderen. Ze hebben tot doel de leerlingen te helpen om gaandeweg competente vertellers te worden van hun eigen levensverhaal in levensbeschouwelijk opzicht. Daarvoor moeten ze niet alleen thuis zijn in de verhalen uit de eigen traditie, maar ook de verbinding leren leggen tussen deze verhalen en de existentiële vragen en grenservaringen uit het eigen leven en uit het leven van andere mensen. Dat veronderstelt communicatie. Het inzicht in de eigen traditie kan verdiept worden door de dialoog met andere levensvisies. Zonder de verankering in een traditie heeft de dialoog echter geen grond onder de voeten. Er bestaat geen levensbeschouwelijke benadering van de werkelijkheid los van een levensbeschouwelijke traditie. In de school opteren we daarom uitdrukkelijk voor de benadering van de levensbeschouwelijke dimensie vanuit de christelijke godsdienst en de katholieke traditie
 - Ook de zinvragen die zich aandienen in de **andere leergebieden** worden niet onbesproken gelaten.

Werken aan een degelijk onderwijsinhoudelijk aanbod

De vraag is hier: “*Wat moeten kinderen leren om tot ‘goede’ mensen uit te groeien?*”

De **uniciteit van iedere persoon** uit het eigen mensbeeld wordt pedagogisch vertaald in een aanbod dat gericht is op de **harmonische ontwikkeling van de totale persoon**: hoofd, hart en handen.

Doorheen het aanbod worden kinderen in contact gebracht met **alle componenten van de cultuur**:

- ❑ de wereld van taal en communicatie
- ❑ de wereld van het samenleven
- ❑ de wereld van het muzische
- ❑ de wereld van verleden en heden
- ❑ de wereld van cijfers en feiten
- ❑ de wereld van het goede
- ❑ de wereld van de techniek
- ❑ de wereld van zingeving

In het aanbod is een logische **samenhang** te vinden:

- ❑ Verticale samenhang: dat is de logica van de leerlijn, waarbij het ene logische volgt uit het andere en men voortbouwt op wat kinderen reeds beheersen.
- ❑ Horizontale samenhang: dat is de aandacht voor de zinvolle samenhang van het geheel, voor de interferentie tussen de verschillende leergebieden en leerdomeinen.

De **dimensie van het zijn**, of de integratie van het aanbod in de persoon. Het is niet voldoende dat kinderen beschikken over een aantal weetjes of dat ze een aantal vaardigheden kunnen toepassen als de leerkracht het vraagt. Waar het uiteindelijk op aan komt, is dat kinderen leren met het oog op het leven. Dat ze de dingen die ze leren kunnen plaatsen en gebruiken in hun leven. Dat is leren dat zin heeft en zin geeft.

Werken aan een doeltreffende didactische aanpak en aan een stimulerend opvoedingsklimaat

De vraag is hier: *“Hoe kan dat leren best ondersteund en begeleid worden?”*

Kinderen nemen wij serieus. Hun positieve ingesteldheid is het uitgangspunt van onze opvoeding en onderwijs. Leren is in dat opzicht niet een vullen van vaten met alle mogelijke kennis. Kinderen zijn zelf actief betrokken in het leren. Ze bouwen nieuwe kennis, inzichten en vaardigheden op, voortbouwend op wat ze reeds kennen en kunnen.

Daarom wordt het opvoedingsklimaat gedragen door een visie op de mens en de toekomst (mensbeeld):

- ❑ **De uniciteit van ieder kind.** Het aanbod en het leerproces worden zoveel mogelijk afgestemd op de ontwikkeling van ieder kind
- ❑ **De pedagogie van verbondenheid.** Leren is een sociaal gebeuren. Leren is samenleren, wederzijdse verrijking.
- ❑ **De pedagogie van de hoop.** Dat is de optimistische visie op de ontwikkeling van kinderen. Het is het geloof in de groeikansen van kinderen, dat ze ondanks hun grenzen hun beperkingen, hun onmogelijkheden, toch kansen hebben en begeleid kunnen worden in hun groei.
- ❑ **De pedagogie van het geduld.** Onderwijs en opvoeding afstemmen op de mogelijkheden van kinderen vraagt veel geduld opdat de hoop niet zou omslaan in wanhoop, want dan is opvoeding onmogelijk.

Consequenties voor de **aanpak** van de leerkracht:

- ❑ model staan voor goed leren
- ❑ strategische vragen stellen
- ❑ aansluiten bij wat de leerlingen reeds beheersen
- ❑ zinvolle contexten aanbieden
- ❑ begeleiden van interactieprocessen
- ❑ peilen naar de vorderingen
- ❑ helpen en coachen samenwerkend leren

Werken aan de ontplooiing van elk kind, met brede zorg

De vraag is hier: *“Hoe centraal staat het kind?”*

De zorg voor kinderen is de uitdrukking van de erkenning dat ieder kind beeld van God is. Leerkrachten omringen kinderen daarom met brede zorg. Ze tillen kinderen op en geven hun uitzicht op een veilige oever van welbevinden. (Dit veronderstelt opnieuw de pedagogie van de hoop en van het geduld)

Brede zorg heeft twee dimensies

- ❑ **Zorgbreedte** is de aandacht voor de ‘gewone zorgvragen’ van kinderen. Ieder kind is anders, uniek en heeft dus eigen vragen, problemen en mag daarvoor aanspraak maken op de nodige zorg. Leerkrachten worden dan ook uitgedaagd om het onderwijs zoveel mogelijk af te stemmen op de noden van de kinderen, bijvoorbeeld door te diagnosticeren en te differentiëren.
- ❑ Zorgbreedte wordt **zorgverbreding** voor kinderen wiens ontwikkeling anders verloopt dan verwacht (sneller of trager). Hier stoten leerkrachten op ‘bijzondere zorgvragen’. Voor deze bijzondere zorgvragen doet de school een beroep op de samenwerking met ouders, CLB, scholen voor buitengewoon onderwijs en gespecialiseerde centra...

Werken aan de school als gemeenschap en organisatie

De vraag is hier: “*Wie zijn de verschillende betrokkenen? Welke is hun verantwoordelijkheid? Hoe wordt alles best georganiseerd?*”

Verbondenheid binnen het team

De school wordt gedragen door het hele team onder de inspirerende leiding van de directie. In een geest van samenwerking en overleg maakt het team werk van voortdurende kwaliteitsbewaking en -verbetering.

Verbondenheid met de partners van het schoolteam

De zorg voor kwaliteitsvol onderwijs deelt het team met anderen:

- Met de ouders als eerste verantwoordelijken voor de opvoeding van hun kinderen. Daarom streeft het team naar een goede communicatie en een zo groot mogelijke betrokkenheid van ouders bij de school;
- Met het schoolbestuur als eindverantwoordelijke voor het beleid van de school;
- Met externe begeleiders als ondersteuning van de permanente vorming en professionalisering van het team;
- Met de lokale kerkgemeenschap als concrete gemeenschap die verwijst naar de traditie en het geloof van waaruit in de school gewerkt wordt.
- Met de lokale gemeenschap als de omgeving waarin de school gestalte geeft aan haar opvoedings- en onderwijsopdracht.

Een uitvoeriger beschrijving en uitwerking van de opdrachten en het opvoedingsconcept van het Katholiek Basisonderwijs kan u terugvinden in:

- *Opdrachten voor het Katholiek Basisonderwijs in Vlaanderen*, VVKBaO, 2000.
- *Opvoedingsconcept voor het Katholiek Basisonderwijs in Vlaanderen*, VVKBaO, 2000

Bestellen kan via:

VVKBaO, Guimardstraat 1 te 1040 Brussel

fax : (02)507 06 87 vykbao.bestellingen@vsko.be

<http://www.vsko.be/vykbao/bestellingen/publicaties.htm>